

govega čopiča! O vsakem trenutku se je ustavil zbog samih neznanih začetnih misli; priprosta surova sestava je hladila ves njegov zapal in ta je bila njegove obraznosti neprestopen prag. Nehoté je čopič bil véren privajenim oblikam, roki ste bili zloženi po naučni navadi, glava ni smela nenavadno nagniti se, da, i zgibi na oblačilu so kazali navajenost in niso hoteli vdajati, skladati se o neznanih telesnih postavah. A umeteljnik je čutil to, čutil in videl je to sam.

„Ali sem res imel spretnosti?“ — povprašal se je napósled — „ali nisem varal se?“ — A ko je bil izgovoril te besede, stopil je k svojim poprejšnjim obrazom, ki je nekaj izdelaval jih tako čisto, tako nesebično tam v bornem bivališči na samotnem Vasiljevskem otoku, daleč od ljudi, brezi bogastva in vsakoršnih požljivosti. Stopil je sedaj k njim in jel je pazno ogledavati vse — in o tem je na misel prihajal mu ves nekdanji ubožni život. „Da“ — spregovoril je obupno — „imel sem spretnosti. Povsodi, v vsem so očitni njih znaki in nastopki . . .“ (Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz bosanske Dubice 28. sept. — Ker leži naša bosanska Dubica tik reke Une, ki dela mejo do Hrvatske, da se zamore od nas na uno stran človek s puško vsmrtiti, kakor se je še pred 40–50 leti večkrat zgodilo, poslano je bilo vojaštvo k nam, da bi strašilo Hrvate. Došli stotnik vprašal je, kakov posel da ima tukaj izvršiti, ali odgovarjalo se mu je od vseh strani, da se tukaj nič ne vé, in ni vojaštva nikdo želel, ker ga nič ne potrebujemo, vse je mirno tukaj okoli bosanske Dubice, kakor tudi preko Une v okolici Dubice hrvatske. Stotnik se je kmalu prepričal, da se mu je govorila istina, in peti dan po dohodu zopet odšlo je vojaštvo, lovci iz Česke, kateri so zvečer do trobljenja prepevali, da se je razlegalo po vsem mestu; peli so posebno radi in pogosto cesarsko pesem pa „Hej Slovani“.

Kar se tiče hrvatskega upora v naši bližini, čuje se, da so se najbolj vzdigovali Riščani (razkolniki, staroverci) proti svojim svečenikom in učiteljem, ter mnoge pretepli, mnogi pa so ubežali, da se jim ni enaka zgodila. Prosti staroverski svet pa se vzdiga proti tem, ker je med ljudstvom govornica, da so jih ona gospoda predali Magjarom, od katerih jim izvira marsikaka nepovoljnost. Ta govornica je toliko resnična, da so o volitvah kakoršnih koli popovi in učitelji stali za vladno stranko ter svoje ljudi za seboj vlekli in ž njihovimi glasi pobijali narodne kandidate. Čudo božje, bo kdo rekel, vsaj Srbi so naša brača, slobodoljubni narod, kako zamorejo tako brezglavno ravnati? Ključ za odgovor na to čudenje je ta: Oni so staroverci ali pravoslavni, toraj vedni protivniki katolikom ne samo v verskih, ampak tudi v političnih zadevah; oni so Hrvatom prav to, kar so Slovencem nemčurji. In delovanje nekaterih pravoslavniških poslancev na deželnih in državnih zborih spričuje in dokazuje istino moje trditve. Ako se prosti staroverski narod nekoliko predrami ter ne bode slepo tekal za pičlo učenimi voditelji, onda bi se mogla stvar na bolje obrniti, poprej pa težko, ker ona svojat ne bode se kmalu spoznala, kakor se ne spoznajo nemčurji. Boj toraj imate Slovenci, boj imajo tudi Hrvati, podpirajmo se vzajemno, stalno zmago če dati Bog samo pravici in trudu v vzajemni slogi.

Prem 8. sept. (Konec.) — Dalje razpravlja govornik tudi nekoliko še o gnoju in gnojiščih. Veliko in dobrega gnoja je glavni pogoj obilnim in bogatim poljskim pridelkom; brez gnoja ni kruha. — Da se obilo dobrega gnoja zadobi, skrbi naj se v prvi vrsti za obilo

dobre krme, potem za primerno število čvrste, dobre in zdrave živine, in slednjič za poštena in pravilna gnojišča, ter naj se z gnojem umno ravná. O vsem tem bil je po znanih pravilih precej obširen govor. Posebno pozornost obrača gosp. Kramar na najdraži in najboljši gnoj, na „fekalije“ ali na sekretovec. Tukaj navaja gospod govornik prav trpke resnice, ter biča grdo razvado, katera je gledé fekalij sploh po celem postojnskem političnem okraji in tudi dalje čez Kras doli proti Italiji razširjena, od kodar prav za prav izvira. Ne malo povsod po vseh krajih in vaseh tega okraja se one „kamrice“, kamor se ima ta dragocena snov odkladati in spravljati, splošno in skoraj popolno pogrešajo. Če pa teh ni, mora po takih selih na občutno škodo opešanih zemljišč velika nesnaga prevladati. Pa ne le to, temveč tudi zrak se s tem onečisti, onesnaži in okuži, kar gotovo ne na človeško in tudi ne na živalsko življenje dobro vpljivati ne more. V nesnagi izcimijo se razne bolezni, kakoršne dostikrat osodepolne postanejo. Navaja potem posneme vredne izglede, kako ljudje v ljubljanski okolici in sploh po Gorenjskem s fekalijami v svojo korist gospodarijo. Te posebno pridelovanju velike množine dobrega in okusnega zelja ugajajo, za koje se more tudi lepih novcev skupiti. Le-sem spada joče opombe in pouki dopadale so poslušalcem izredno, ter so jih, kakor je bilo videti, in pozneje tudi med pogovori slišati, sosebno dobro zapomnili. Da se v teh krajih na napravo stranišč skoraj nič ne gleda, ter da se najboljši in najdražji gnoj „fekalije“ v svojo škodo tako lahkomisljeno brez koristi proč meče, ni družega, nego od Italijanov podedovana slaba in grda navada, katera naj bi se splošno in brez odloga za enkrat in za vselej popolnem odpravila!

Omenja se nekoliko tudi o vodi Pivki, katera je gledé gnojilne dobrote za ondotne obvodne travnike, koje vsako leto navadno po parkrat (pomladi v jeseni) preplavi, nekak drugi mali Nil. — Le njeno strugo bilo bi treba tako regulirati, da bi se mogla voda o pravem času za lastno korist s pomočjo praktičnih zatvornic na travnike napeljevati, a drugekrat, sosebno ob času košnje in žetve pa po strugi odvajati, da bi se tako od časnim do časnim poškodovanjem pridelkov vspešno in koristno v okom prišlo. V ta namen bi se upno pridobila gotovo kaka izdatna deželna ali državna denarna podpora; a tudi dotični občinci bi morali od svoje strani za svoj lastni prid vsak po svoje pri tem sodelovati. Počasi in z neomahljivo voljo ter krepko vztrajnostjo se vse doseže, slednjič pa do pravega in koristnega napredka dospè.

Slednjič pride na vrsto še govor o prekoristni sadjereji. Tudi o tem prevažnem predmetu bil je ves govor popularen. Lega kraja je zeló priležna, zemlja izvrstna in vsi drugi pogoji popolnem ugodni za sadjerejo v vsi zagorski okolici. Sosebno jabolk, hrušek, češpelj in češenj bi se v celi tej okolici, kakor sploh na Pivki sčasoma v veliki meri in z najboljšim vspehom pridelovalo. Da je pivška zemlja za sadjerejo kakor nalašč vstvarjena, pričajo nam prihišni sadni vrti nekaterih zavednih posestnikov tukaj v Zagorji in v bližnjem Knežaku. Če se v teh sadno drevje dobro ponaša in okusno sadje rodi, zakaj bi se tega tudi drugod ne moglo doseči? — Bolj v bližini pridelovalo bi se sadje onih vrst za prodaj in transport, za kar vse je tukaj najlepša prilika, ker je železnica blizu in bi se kupcev — dobrih plačnikov — gotovo nikdar ne manjkalo. V bolj oddaljenih krajih in na bolj odsočnih prostorih naj bi se nasadilo pa dosta tepek in normenskih cidrovk, katere so gledé podnebja in dobrote zemlje najmanj izbirčne, dajó obilo sadja, iz kojega nareja se prav dober mošt ali sadno vino. Suhe češplje, osobito prunele, in pa suha

jabolka se vselej lahko in prav dobro v denar spravijo in drago prodajajo. Če se daljnim brijskim in furlanskim češpljevim prekupcem njihov posel prekupevanja svežih češpelj, kar skoraj po celi Avstriji izvršujejo, navadno dobro splačuje, zakaj bi se to ne moglo domačim posestnikom še bolje splačevati, ko bi se enkrat privadili sadne pridelke sami doma za kupčijo prirejati? Malo sadnega drevja rodi v kraji navadno veliko domačih sadnih tatov, kateri bi se pa popolno sami ob sebi poizgubili, ko bi se prekornostna sadjereja enkrat splošno in racijonalno povsod vpeljala.

Da bi se pa tudi na Pivki enkrat do tega dospelo, pričeti moralo bi se s sadjerejo uže pri šolski mladini, katera bi se je na šolskih vrtilih prec iz začetka racijonalno in praktično priučevati in vaditi pričela, ter bi pozneje to prekornostno stroko kmetijstva v svojem javnem (kmetskem) poklicu iz lastnega prepričanja v svojo in svojih naslednikov korist skrbno in marljivo nadaljevala in gojila. Zatega voljo je pa pred vsem potrebno, da se učiteljem ljudskih šol ne le gledé sadjereje, nego tudi gledé splošnega kmetijstva prilika privoščiti in nakloni, se v tem obziru teoretično in praktično izvežbati, da morejo potem take véde v svojem delokrogu med ljudstvo, sosebeno pa še med šolsko mladino z uspehom deliti in širiti. (*Opomba.* Za vspešno poučevanje iz kmetijstva v ljudskih šolah je dotičnim učiteljem, kateri so v javnih službah nameščeni, a se v preparandijah kmetijstva učili niso, neobhodno potreben še toliko let „praktični kmetijski tečaj na deželni sadje- in vinorejni šoli na Slapu“, da vsi, kateri imajo veselje in sposobnost za to, na vrsto pridejo, na kar naj bi tudi letos slavni deželni zbor kranjski svojo pozornost obračati hotel. *Pis.*) Ob pričetku sadjereje v kakem kraji poglavitni je pred vsem pouk o pridobljevanji sadnih drevesec, njihovem požalnovanju, oskrbovanje taistih; pouk o pravilnem nasadu na stalno mesto, o snaženji odrastlega sadnega drevja in gnojenji taistemu, o čemur vsem so „Novice“ uže večkrat obširneje govorile.

Na Pivki je za zboljšanje gmotnega položaja pred vsem potreba umne in napredne živinoreje, ter splošne vpeljave prekornostne sadjereje. Na noge toraj sè združenimi močmi za ti dve prekornosti kmetijski stroki!

Vséh poslušalcev bilo je dosta nad 100, kateri bili so s prav malo izjemo sami domačini. Gotovo lepo število! In pouk ta tudi pri njih gotovo ne bode ostal brez blagodejnih nasledkov. M. Rant.

Iz Selc 30. sept. — Danes teden, 23. septembra, obhajala je naša fara redko slovesnost. Minulo je 25 let, kar smo dobili sedanjega fajmoštra, čast. gospoda Vinc. Majarja. Kdo more prešteti vse dobrote, dušne in telesne, katere so nam skoz toliko let delili, večidel po pregovoru: „kar desnica dá, naj ne vé levica“. Zato so pa tudi od vseh faranov spoštovani in ljubljani brez razločka, naj bodo slabi ali dobri, vsi jih spoštujemo. Zato smo pa uže davno želeli, da bi dočakali tega dne in da bi se slovesno praznoval. Po naši moči se je to tudi zgodilo, kar se na kmetih med hribi more pri taci slovesnostih. Drugo naj jim povrne Bog!

Povabljeni so bili tudi vsi čast. gospodje duhovni pomočniki, ki so teh 25 let jim pomagali našo težavno faro oskrbovati, izvoljeni so gosp. fajmošter od občine za častnega občana, kar tudi v obilni meri zaslužijo. Srečo so jim šli vošiti šolarji z učiteljem pred sv. mašo in v spomin tega so jim poklonili lep šopek, potem so jih občinski odborniki in ključarji cele fare v cerkev spremili; prav zeló nas je tudi ganil nagovor visokoč. gosp. kanonika L. Jerana in prihod misijonarja čast. gosp. Buha iz Amerike. Zvečer so jim gospodje nekaj

pesem zapeli pred farovžem, to se je s strelom in umelelnim ognjem poslavljal in prišlo obilno ljudi iz domače vasi, ki so klicali „živio“. Tako se je praznoval ta veseli dan.

Gledé družih novic ni ravno naša dolina posebno imenitna. Letina je srednja, sena veliko, otava srednja, ozimna rž večidel dobra, jara bolj slaba, pšenica pa zaradi snetja ni bila bogata, ječmen in oves prav dober, tako tudi turšica, le lan se je slabo obnesel. Posebno je to, da veliko ali rusko seme nerado zeleni in to uže večkrat. Ajda je bolj majhna in redka, zrnja pa še nekaj ima, velika pa je tudi bolj redka in veliko manjša od lanske; polna pa je, ako je slana prezgodaj ne pozori.

Tudi pri nas je imel gosp. E. Kramar podučevanje kmetijstva še meseca avgusta, mislim, 19. dan v šoli, kjer je bilo zbranih nad sto posestnikov; govoril je o živinoreji in gnojenji, o semenu in družem kmetovanji.

Živina se je uže več let sem zeló zboljšala, samo neke nepravilike pri oddajanji bikov od kmetijske družbe bi se malo prenaledile, da bi manj premožni kmetje lože živino zboljšali.

Naše „bralno društvo“ je še dobro obiskano in je na 11 slovenskih časopisov naročeno.

Iz Ljubljane. (*God presvitlega cesarja*) praznuje se jutri tudi pri nas s slovesno sv. mašo v stolni cerkvi ljubljanski. Vabilo k tej maši došlo je od škofijstva tudi deželnemu zboru v zadnji seji.

— (*Deželni zbor kranjski*) zboruje danes; na dnevnem redu sta dva predloga izrednega pomena, namreč pri št. 5.: Poročilo verifikacijskega odseka o volitvi deželnih poslancev vélikega posestva; pri št. 7. pa: Poročilo odseka za volilno reformo o prenaledbi deželnega volilnega reda. — Kaj obsega prenaledba volilnega reda, brati je v zadnji številki „Novic“. — Pred sklepom današnjega lista pa upamo poročati na kratko tudi o rešitvi omenjenih dveh predmetov. — Obširneje poročilo o obravnavah deželnega zbora pridržimo si za prihodnje naše liste, za danes omenjamo samo, da finančni odsek zboruje dan za dnevom in je rešil uže velik del odkazanih mu predlogov in prošinj, pa tudi gospodarski odsek rešil je v sejah svojih veči del izročenih mu prošenj in predlogov. — Žalibog, čujemo, da se predlog poslanca Kluna ne bo dal tako hitro rešiti, kakor bi mi želeli.

— (*Klub narodnih poslancev*) ima danes ob šestih zvečer sejo.

— (*Iz današnje seje deželnega zbora*) imamo poročati, da so ustavoverni udje deželnega zbora danes ravno pred sejo začeli mešati štreno, vsled česar je bilo treba odložiti za prihodnjo sejo v soboto verifikacijo volitve vélikih posestnikov in pa predlog o prenaledbi volilnega reda za kranjski deželni zbor.

— (*Shod volilcev pri Daneju na Bledu*), sklican po poslancu dr. Poklukarju na preteklo nedeljo, obiskan je bil prav obilno vkljub deževnega vremena. — Poslanec Poklukar poročal je o svojem delovanji v deželnem in državnem zboru v govoru, ki je trajal okoli 1½ ure. Naglašal je o delovanji državnega zbora, da se uže izdatno boljša državno gospodarstvo, akoravno se zmiraj bolj izdatno podpirajo vse vrste gospodarskega življenja v državi, omenjal je obrtniji in kmetijstvu prijaznih novih postav, izrekoma obrtnijske in šolske postave, nadalje postav: o vredbi zemljiškega davka, o prihodnji vredbi katastra zemljišč, o važni premembi postave o vredbi zemljiških knjig itd.; omenjal je dalje spravoljubnega postopanja večine državnega zbora in sedanje vlade, katero mora konečno dejansko vresničiti besede presvitlega cesarja: „Jaz hočem imeti mir med

svojimi narodi.“ — Dalje omenja govornik razun vredbe zemljiškega davka malo uspešnega delovanja poprejšnjega deželnega zbora, izreka nado, da novi deželni zbor z veliko narodno večino popravi prejšnje napake in se po prenapredbi krivičnega volilnega reda z vso močjo poprime sila važnih in nujnih gospodarskih vprašanj, izreka pa končno tudi nado, da se bode v povoljno rešitev vsaj gospodarskih vprašanj v slogi združili obe stranki deželnega zbora. — Govornik sklepa svoje poročilo s predlogom, da se gledé na vesele vspehe dosedanjega delovanja izreče sedanji vladi pod predsedstvom grofa Taafeja in pa deželnemu predsedniku baronu Winklerju zahvala in popolno zaupanje. — Ta predlog bil je sprejet z navdušenim odobravanjem in živio-klici soglasno.

Po tem pričel se je razgovor o raznih gospodarskih vprašanjih okraja radoljskega, posebno o zadevah živinske paše, o vzdrževanju okrajnih cest, o državnih podporah za kmetijstvo itd. To razgovarjanje trajalo je zopet nad eno uro, in ko nihče več ni sprožil novih vprašanj, izreče v imenu zbranih volilcev gosp. župan mošenski poslancu dr. Poklukarju zahvalo in popolno zaupanje zbranih, kar so zbrani odobrili z živahnimi živio-klici. Po tem poprime gospod župnik Štefan Gnjezda besedo in čestita v imenu zbranih v prijaznih besedah dr. Poklukarju k Najvišjemu odlikovanju, kar je bilo zopet sprejeto z dolgotrajnimi živio-klici. — Konečno zahvaluje se dr. Poklukar enako za poprej in zopet zdaj skazano mu zaupanje in za ravno izrečeno mu čestitanje, to posebno z dostavkom, da visoko odlikovanje gotovo velja v prvi vrsti načelom, katerih se je on v soglasji z volilci svojimi zmiraj držal, odlikovanje tedaj velja enakomerno vsem volilcem in somišljenikom; onih načel pa z geslom: „Vse za vero, dom, cesarja!“ držal se bode do svojega zadnjega zdihljeja. Da bo po tej poti mogoče tudi uspešno delati, prosi strajne podpore gospodov volilcev in sklepa s klicem: „živili volilci okraja radoljskega“. — Krog 6. ure zvečer bilo je končano vse razgovarjanje, in po kratkem okrepčanju, pri katerem se je vrstilo prijateljskih napitnic, razšli so se volilci zadovoljni z vsem drugim, le ne z nepretrgano deževnim vremenom.

— („Edinost“ št. 78.) prinaša dopis iz Ljubljane, kakoršen bi se nam umesten zdel v „Neue fr. Presse“ ali „Gr. Tagespošti“ ali v „L. Wochenblattu“, v listu pa slovenskemu in celó z naslovom „Edinost“ nam je skoraj nerazumljiv. — Razumeti bi ga mogli le tedaj, ako bi „Edinost“ hotela razdvojiti našo narodno stranko.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Potovanje cesarjevo v Szegedin na Ogersko je zdaj končno določeno. Cesar doide v Szegedin dne 14. oktobra dopoldne ob 11. uri. Po ogledovanju in slavnostih, katere se imajo potem vršiti tisti dan in pa dne 15. in 16. oktobra, zapustijo cesar Szegedin dne 16. ob 10. zvečer.

Te dni bival je tukaj nekaj časa Milan, kralj srbski, posvetoval se je večkrat z našim ministrom vnanjih zadev grofom Kalnoky-em. Pravijo, da se je kralj hotel še le tedaj vrniti v Beligrad, ko se je bil uže popolnoma odločil, kako vravnati vlado srbsko očigled izidu zadnjih volitev v skupščino. V Beligrad vrnil se je 1. oktobra popoldne ob 3.

Tudi kralj saksonski prišel je dne 1. oktobra skupaj s princem Viljemom pruskim na Dunaj. — Bil je tukaj tudi ministerski predsednik ogerski Tisza, ki je baje predložil cesarju sklepe vlade gledé poravnave zmešnjav s Hrvatsko.

— Razstavo električno in pa zgodovinsko razstavo dunajskega mesta obiskuje še zmiraj večje število obiskovalcev; prva ima se skleniti koncem, druga pa sredi tekočega meseca.

Moravska. — Volitev velikih posestnikov moravskih, o kateri smo omenili v zadnjih „Novicah“, spadla je sicer le z malo večino na korist konservativne stranke, tedaj v toliko na korist desnice državnega zbora, da naslednika odstopivših moravskih poslancev baron Gudenau in Laudon stopita tudi v vrste poslancev desnice državnega zbora. Časniki levičarski hudujejo se zaradi tega izida, ker so se nadjali zmage.

Hrvatska. — Razmere med Ogersko in Hrvatsko so po vnanjem obrazu še stare, novo je edino to, da je odstopil tudi minister za Hrvatsko Bedeković in da je bila odpoved njegova po cesarju sprejeta z zelo pohvalnim najvišjim pisanjem, v katerem je izrečeno pričakovanje, da bode opravljal minister še toliko časa svoj posel, dokler mu bode imenovan naslednik. — Poslanci hrvatski podali so se sicer v Budapešt, toda v zbor ogerski še do zdaj vstopili niso, pa čuje se, da hočejo vstopiti, ne pa da bi bili takrat navzoči, kedar bi prišle na vrsto razprave zadevajoče Hrvatsko. Pogoji, pod katerimi so baje Hrvatje pripravljeni, skleniti poravnavo z Ogersko, so baje sledeči: Prvič odpraviti se imajo skupni grbi z ogersko-hrvaškim opisom, drugič odprava kraljevega komisarijata in zopetna vpeljava konstitucionalne vlade, dalje: sklicanje hrvaškega deželnega zbora in pa razprava o posameznih točkah poravnave postave od leta 1868. Po vsem tem je upati, da ne mine več veliko časa, da se povrne zopet mir med Ogersko in Hrvatsko.

Iz Pariza. — Pri vojaških vajah nemške vojske v Homburgu podelil je nemški cesar kralju španjskemu častno poveljništvo nemškega kojniškega polka. Ko se je španski kralj vračal s Homburga zopet na Španjko, namenjen je bil pomuditi se nekoliko v Parizu, pa vprašalo se je poprej, ali je tamošnja vlada s tem zadovoljna in ali se ni bati nemirov ali razžaljenja kralja, ker je nekatere francoske kroge zelo razsrdil oni čin nemškega cesarja. — Francosko ministerstvo odgovorilo je, da hoče kralja španjskega častno sprejeti in da je porok zato, da se kralj na Francoskem ne bode razžalil na noben način. — Vsled tega dogovora ustavi se kralj res v Parizu, pa na kolodvoru žvižgalo je ljudstvo kralju in ga žalilo tudi z besedami: „Proč z ularnjem“ itd. — Po tem vrnil se je kralj brez zaprek na Španjko, in videti je, da se dogodka ta poravna z lepo, samo to se čuje, da francoski vojni minister odstopi.

Žitna cena

v Ljubljani 29. septembra 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 96 kr. — banaške 8 gold. 99 kr. — turšice 5 gold. 60 kr. — soršice 6 gold. 77 kr. — rži 5 gold. 20 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 5 gold. 34 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 2 gold. 76 kr. — Krompir 2 gold. 90 kr. 100 kilogramov.